

Internationella sjöfågelräkningen i Blekinge i januari 2010

Mats Olsson

Så har då ytterligare ett år lagts till tabellen över räknade sjöfåglar i mitten av januari. Att ha en obruten svit av räkningar med så många år är oerhört värdefullt. Att kunna jämföra de olika åren, olika arters antal och fluktuationer är mycket spännande. Siffrorna ingår i den internationella räkningen som ”stys” från Lund av Leif Nilsson. Dessa sätts in i ett vidare perspektiv som täcker Europa.

Metoden är att räkna alla svanar, gäss, simänder, dykänder, skrakar, lommar, doppingar, skarvar, rördrommar, hägrar, rörhöns, sothöns och alkor. Med en karta som delar in Blekinge i ca 200 sektorer och som nås med hjälp av bil och fötterna så spanas sektorns vattenyta av och samtliga av de ovan observerade arterna räknas och sätts in i ett Exceldokument. Som komplettering så använder jag även *Svalan* och då kollar jag av alla arterna och vad som är rapporterat under perioden mellan 10 januari och 24 januari. Huvudräkningsdagar var 16 – 17 januari, och den huvudsakliga räkningen skedde dessa dagar. Med denna vinters ”svåra” isläge gjorde att massor av sektorer har siffran noll individer, medan vissa är väl fyllda och dessutom så har arterna ”separerat” sig från varandra. Det innebär att salskrakarna ofta låg i rena fina flockar utan andra arter och att knipan också uppträdde i rätt stora ansamlingar.

Isläget var att från Bröms uppe längs ostkusten ner till Torhamns udde var det fast is med packade issörja flera hundra meter ut i Kalmar sund och Östersjön. Fast is låg också ut till de stora öarna, snett in mot Gö och därefter smalnande av västerut. I vikar och i Karlshamns skärgård så var det fast is och issörja. Listerlandet hade mer öppet vatten för att sedan åter sluta sig med fast is ner runt Sölvesborg och i Valjeviken.

Artgenomgång

Knölsvan (*Cygnus olor*) och sångsvan (*Cygnus cygnus*) drog mot SV under perioden vilket talade ett tydligt språk att havet höll på att frysa igen. Möjligheten för svanarna att beta efter sin föda blev mindre och därmed det viktiga beslutet att dra mot öppet vatten. Antalet knölsvanar var 1954 ex. vilket är ganska vanligt antal, men troligen bara några veckor senare betydligt färre. Samma förhållande gällde sångsvanarna.

Hela Blekinge har ett heltäckande snötäcke vilket innebär svårigheter för gässen att hitta tillräckligt med föda. Sektorerna utanför de

traditionella betesmarkerna var frusna vilket troligen medfört att de flesta dragit mot SV under vintern. Grågåsen (*Anser anser*) som 2009 var hela 3461 ex. var i år endast 280 ex under räkningen. Men det sker ständigt flytt rörelser mellan NO Skåne och Blekinge vilket medför att siffran kanske inte talar korrekt sanning. Kanadagåsen (*Branta canadensis*) visade på samma tendens med ca 1000 färre individer.

Bland simänderna så är gräsanden (*Anas platyrhynchos*) den klart talrikaste med nästan 8 500 ex. 2009 var det nästan 12 000 ex. Gräsanden drar sig gärna in i åarna och hittar öppet vatten gärna intill bebyggelse vilket medför att vissa samlingar inte kommer med i antalet. En fundering är hur stor andel av den övervintrande populationen som består av uppfödda och utsläppta i frihet. Det finns ställen i Blekinge där det sätts ut ett anseeligt antal och frågan är hur flyttningsbenägna dessa är. Övriga simänder visade upp 1 ex bläsand (*Anas penelope*) (strax efter nyår var det minst 3 ex. vid Boön i Karlshamn) och snatteranden (*Anas strepera*) har visat ett allt större intresse av att stanna i Blekinge under vintern. Dock var siffran något lägre än 2009. Kricka (*Anas crecca*) fanns representerad av knappt 10 ex. till skillnad mot året 2007 då nästan 500 ex. stannade.

Dykänderna som med vigg (*Aythya fuligula*) på topp är den största andelen av övervintrande sjöfågel. Det roliga i år var att listan utökades med en ”ny” dykand nämligen vitögdd dykand (*Aythya nyroca*), som uppehållit sig hela januari och februari i Munkahusviken vid Karlshamn. Den har blivit beskådad av många ornitologer. Eftersom isläget varit under räkningsperioden som den var så innebar detta att änderna inte funnits på ”sina” områden. Dom har lagt sig på annorlunda sätt vilket medfört att man haft de betydligt mer utspridda än ”normalt”. Brunanden (*Aythya ferina*) var drygt 1 100 ex och de har under februari legat långt in i Karlshamns innerhamn, vilket inte brukar vara vanligt. Hanarna är utomordentligt vackra vilket medfört att man kunnat ”nä” de bättre för studier. Vigg (*Aythya fuligula*) var drygt 25 000 ex. färre än 2009 med 29 195 ex. Maxsiffran för vigg under dessa 35 år av räkningar var just 2009 med nästan 55 000 ex. När Leif Nilsson sammanställer årets räkning så lär de troligen återfinnas i Skåne eftersom det var mest öppet vatten där. Berganden (*Aythya marila*) har brukat hålla till borta vid området innanför Hasslö mot Almö, men innan räkningen så fanns över 700 ex. vid Gunnön vilket är en rekordstort antal. Knappt 1 000 ex. räknades in vilket motsvarar vad det brukar vara. Ejder (*Somateria mollissima*) endast några få ex. liksom alfågel (*Clangula hyemalis*), sjöorre (*Melanitta nigra*) och svärta (*Melanitta fusca*). Knipan (*Bucephala clangula*) förekom i ganska normalt antal med dryga 2 600 ex. Kanske är knipan något ”tuffare” än de övriga dykänderna och klarar större djup i jakten på föda.

Salskraken (*Mergus albellus*) ”missade” fjolårets antal med 21 ex. vilket är ganska kul samtidigt som den visar på att det är dessa nivåer salskraken håller i Blekinge. Salskraken har haft en uppåtgående trend med ökat antal övervintrare. Stora flockar har kunnat ses på flera lokaler med uppåt 150 ex.

Småskraken (*Mergus serrator*) däremot var betydligt färre än tidigare vintrar. En ganska tydlig västlig förekomst kan ses i siffrorna, anledningen? Om vi räknat i de östra delarna ute vid iskanten så hade troligen antalet varit högre där. Storskraken (*Mergus merganser*) halverade sin numerär denna vinter från 1 193 januari 2009 till 607 i år.

Smålom (*Gavia stellata*) och storlom (*Gavia arctica*) kunde konstateras med endast varsitt ex. Ligger längre ut till havs eller rent av lämnade de svenska farvattnen i höstas.

Smådoppingen (*Tachybaptus ruficollis*) slog rekord denna vinter med hela 62 ex. Anledningen till detta kan troligen vara att de samlats i vakarna och därmed blivit upptäckta och räknade. Kan mycket väl vara så att vi haft samma nivåer tidigare år med mildare vintrar utan att de kunnat räknas in, de är ju små! Skäggdoppingen (*Podiceps cristatus*) halverade sitt antal och de två övriga gråhakedopping (*Podiceps grisegena*) och svarthakedopping (*Podiceps auritus*) sågs med 3 resp. 1 ex.

258 storskarvar (*Phalacrocorax carbo*) var ingen stor siffra vilket tyder på att den flyttade längre ner i Europa denna vinter. Anledningen kan vi bara fundera kring, men tanken slår en att artens numerär kanske har nått ett tak. Det får framtida räkningar utvisa om så är fallet.

Denna vinter har det setts minst 5 rördrommar (*Botaurus stellaris*) i vassområdena. Men detta är troligen en mycket felvisande siffra eftersom fågeln håller inne i vassarna och många av dessa är svåråtkomliga. I skrivande stund har tyvärr flera rördrommar dött utmärklade. Hägern (*Ardea cinerera*) har också ”flytt” Blekinge denna vinter eftersom endast 20 exemplar kunnat räknas in den aktuella perioden.

6 ex. rörhöna (*Gallinula chloropus*) blev resultatet denna vinter och 2 av dessa höll till vid vaken där vitögda dykanden uppehållit sig. Sothöna (*Fulica atra*) som de senaste 10 åren stadigt ökat i antal var även i år ganska talrik med 10 471 ex. Återigen är det borta vid området väster om Karlskrona vid Hasslö samt ute i yttersta havsbandet på Sturkö som de stora flockarna hållit till. Men på grund av isen så var antalet ganska högt även i västra delen.

Endast 1 sillgrissla (*Uria aagle*) sågs under perioden ute vid Lindö. Mycket troligt finns det fler av både sillgrissla, tordmule (*Alca torda*) samt tobisgrissla (*Cepphus grylle*) ute till havs. 1 ev. 2 ex alkekung (*Alle alle*) sågs innan räkningsperioden vid först Gunnön och sedan vid Boön i Karlshamn. Dessa finns troligen kvar någonstans ute till havs eller strax utanför iskanten.

Sothöns i Sölvesborgsviken. Foto: Monica Malmberg.

Slutord

Summering av detta års räkning, och för den delen det 35:e året i svit, så har den varit speciell med det rådande vintervädret. Någon vecka efter så var det annorlunda på flera lokaler då antalet individer ökat resp. minskat. Ökningen är förmodligen fåglar som flyttat inom Blekinge, men det har säkert tillförts fågel från ostkusten eftersom isläget blivit ännu tuffare.

Ett stort TACK till Thomas Nilsson som räknat från Valjeviken och till Nogersund samt mellan Pukavik och Karlshamn. Likaså ett stort TACK till Johan Wolgast som räknat mellan Karlshamn och Järnavik. Själv har jag räknat övriga delar från Bröms i öster till Järnavik inkluderat de stora öarna samt sträckan mellan Pukavik och Hörvik.

Mats Olsson, Dalgången 23, 374 37 Karlshamn

Art	2009	2010	Max	Min	Art	2009	2010	Max	Min
Knölsvan	2098	1954	2395	231	Smådopping	50	62	62	0
Mindre sångsvan	0	0	1	0	Skäggdopping	585	264	585	2
Sångsvan	472	226	472	12	Gråhakedopping	1	3	20	0
					Svarthakedopping	3	1	8	0
Sädgås	1120	128	1200	0					
Bläsgås	9	3	32	0	Storskarv	523	258	1452	5
Grågås	3461	280	4039	0	Rördrom	2	5	5	0
Kanadagås	1420	483	1420	0	Häger	66	20	213	0
Vitkindad gås	0	0	7	0					
					Rörhöna	3	6	4	0
Gravand	0	0	7	0	Sothöna	11504	10471	12218	150
Bläsand	4	1	7	0					
Snatterand	12	8	8	0	Sillgrissla	0	1	1	0
Kricka	68	6	457	0	Tordmule	0	0	3	0
Gräsand	11994	8413	14427	53	Tobisgrissla	1	0	32	0
Stjärtand	3	0	3	0	Alkekung	0	0	4	0
Skedand	0	0	1	0					
					Summa	96741	59055	96741	9561
Brunand	1432	1137	2304	22					
Vitögd dykand	0	1	1	0					
Vigg	54988	29195	54988	3966					
Bergand	884	988	1073	0					
Ejder	6	4	119	3					
Alförrädare	0	0	1	0					
Alfågel	166	84	1463	24					
Sjöorre	20	4	45	0					
Svärta	7	10	43	0					
Knipa	2335	2659	3577	252					
Salskrake	1642	1621	1642	36					
Småskrake	667	150	876	26					
Storskrake	1193	607	2314	146					
Smålom	2	1	14	0					
Storlom	0	1	8	0					
Obestämd lom	0	0	7	0					
Vitnäbbad lom	0	0	1	0					